

บทที่ 1

บทนำ

ความนำและสภาพปัญหา

ในสังคมแบบดั้งเดิม การอยู่ร่วมกันของสมาชิกในสังคมมีลักษณะเรียบง่าย เนื่องจากมีสมาชิกจำนวนไม่มาก จึงอาศัยเพียงกฎระเบียบ ข้อห้าม หรือข้อบังคับที่สมาชิกภายในกลุ่มร่วมกันกำหนดขึ้น แต่เมื่อสังคมเริ่มมีขนาดใหญ่ขึ้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องจัดตั้งสถาบันต่างๆ ขึ้นมาเพื่อให้สมาชิกในสังคมได้เข้ามามีส่วนร่วม และทำให้สังคมนั้นสามารถดำรงอยู่และดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

สถาบันทางสังคมต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นสถาบันครอบครัว ซึ่งเป็นสถาบันในระดับเล็กที่สุด สถาบันศาสนา สถาบันการศึกษา สถาบันการเมือง ฯลฯ แต่ละสถาบันยังประกอบไปด้วยองค์การย่อยๆ ซึ่งในแต่ละองค์การนั้นมีกฎหมาย ความรู้ ความเชื่อ คีลธรรมประเพณี อุปนิสัย ตลอดจนพฤติกรรมที่มนุษย์แสดงออกในฐานะสมาชิกขององค์การถ่ายทอดไปสู่สมาชิกรุ่นต่อมา จนกลายเป็นวัฒนธรรมย่อยภายในองค์การขึ้น

ความเป็นสถาบันนี้มีความสำคัญต่อสมาชิกในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สถาบันการเมือง ซึ่งมีส่วนสำคัญที่ทำให้ระบบการปกครองในสังคมดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยสถาบันการเมืองนี้ประกอบไปด้วยองค์การย่อยๆ คือ องค์การนิติบัญญัติ องค์การบริหาร องค์การตุลาการ รวมไปถึงองค์การพรรคการเมืองด้วย ซึ่งในองค์การพรรคการเมืองนี้ ก็มีวัฒนธรรมย่อยในองค์การที่ส่งผลทั้งในแง่บวกและลบต่อองค์การด้วยเช่นกัน กล่าวคือหากวัฒนธรรมย่อยภายในองค์การพัฒนาไปในทางที่ดี สมาชิกทุกคนรับรู้และยอมปฏิบัติตาม ก็จะส่งผลให้องค์การนั้นมีระบบและมีความแข็งแกร่ง ในทางตรงกันข้าม หากวัฒนธรรมย่อยภายในองค์การพัฒนาไปในลักษณะที่ไม่ประสานกลมกลืนกัน สมาชิกแต่ละคน แต่ละกลุ่มในองค์การยึดมั่นในวัฒนธรรมย่อยที่แตกต่างกัน ก็ย่อมส่งผลให้กลุ่มของสมาชิกในองค์การการเมืองเกิดความแตกแยก ทำให้องค์การการเมืองนั้นไม่เป็นระบบและไม่สามารถพัฒนาต่อไปได้

แซมมวล พี. ฮันติงตัน (Samuel P. Huntington) นักรัฐศาสตร์ด้านการพัฒนาทางการเมืองได้เสนอว่า ความแตกต่างทางการเมืองที่สำคัญที่สุดระหว่างประเทศต่างๆ นั้นไม่ได้อยู่ที่รูปแบบของ

การปกครอง แต่อยู่ที่ระดับความสามารถของการปกครอง ซึ่งในระบบการเมืองแต่ละระบบจะมีสถาบันทางการเมือง (Political institutionalization) เป็นองค์ประกอบอยู่ แต่สถาบันทางการเมืองทั้งหลายเหล่านี้จะมีรูปแบบของความเป็นสถาบันหรือองค์การทางการเมืองที่คล้ายคลึงหรือแตกต่างกันขึ้นอยู่กับการพัฒนาทางการเมืองและความแข็งแกร่งขององค์การนั้นๆ¹ ซึ่งข้อเสนอของฮันติงตันนี้ตรงกับลักษณะการพัฒนาวัดธรรมขององค์การพรรคการเมืองดังที่กล่าวไปข้างต้น

ในประเทศไทยนั้น นับตั้งแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชมาเป็นระบอบประชาธิปไตย เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา พรรคการเมืองของไทยได้ถูกจัดตั้งขึ้นมาแต่ยังไม่มีสภาพความเป็นสถาบันทางการเมืองอย่างแท้จริง หรือมีความเข้มแข็งตามแบบลักษณะขององค์การทางการเมืองที่ควรจะเป็นในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเชาวนะ ไตรมาศ ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับพัฒนาการทางสถาบันของพรรคการเมืองไทย และได้กล่าวสนับสนุนในประเด็นข้างต้นว่า พรรคการเมืองไทย เป็นองค์การทางการเมืองที่กำลังอยู่ในช่วงกึ่งกลางของการพัฒนาความเป็นสถาบัน (developing institution) ซึ่งยังไม่ถึงขั้นที่เรียกได้ว่าเป็นองค์การทางการเมืองที่มีการพัฒนาความเป็นสถาบันแล้ว พรรคการเมืองส่วนใหญ่จึงเป็นเพียงผลผลิตทางกฎหมายที่ถูกจัดตั้งขึ้นและดำรงอยู่ได้ด้วยการดำเนินการให้เป็นไปตามบทบัญญัติของข้อกฎหมายเท่านั้น²

อย่างไรก็ดี การที่พรรคการเมืองไทยไม่สามารถพัฒนาไปสู่ความเป็นสถาบันทางการเมืองอย่างแท้จริงนั้นเกิดจากสาเหตุหลายประการ³ ประการแรก เกิดจากบทบาทและอำนาจของผู้นำพรรคที่มีผลต่อการดำรงอยู่และการเสื่อมสลายของพรรค กล่าวคือ พรรคการเมืองไทยหลายพรรคเกิดขึ้นและสลายตัวไปพร้อมกับผู้นำพรรค ทั้งนี้เนื่องจากสมาชิกพรรคแต่ละคนต่างถูกกล่อมเกลามาจากวัฒนธรรมของสถาบันทางสังคมที่แตกต่างกัน เมื่อมาอยู่รวมกันจึงต่างมีอิสระและยากที่จะประสานกันได้ ผู้นำของกลุ่มหรือพรรคจึงต้องทำหน้าที่เชื่อมประสานสมาชิกพรรคเข้าด้วยกัน โดยอาศัยอำนาจในฐานะของผู้นำเป็นหลัก ซึ่งเป็นที่ยอมรับของสมาชิกพรรค ดังนั้นเมื่อผู้นำลงจากอำนาจ จึงไม่มีศูนย์กลางอำนาจใดที่จะคอยประสานความเป็นอิสระของสมาชิกแต่ละคนในพรรคให้อยู่รวมกันได้ ความเป็นพรรคจึงมักล้มสลายลง

¹ Samuel P. Huntington, *Political order in Changing Societies* (New Haven : Yale University Press, 1973), p. 1.

² เชาวนะ ไตรมาศ, *พรรคการเมืองไทย : ภูมิหลังทางโครงสร้าง-หน้าที่และพัฒนาการทางสถาบัน* (กรุงเทพฯ : เอ็ดดิสันเพรส โปรดัก, 2540), หน้า 155.

³ ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ, *พรรคการเมืองและปัญหาพรรคการเมืองไทย* (กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2524).

ประการต่อมา เกิดจากองค์การพรรคการเมืองขาดความเป็นระบบ ไม่มีการวางแผนงานภายในองค์การ ตลอดจนขาดทีมงานบริหารที่มีประสิทธิภาพ เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงภายในพรรคจึงไม่สามารถควบคุมระบบการบริหารงานให้ดำเนินไปอย่างราบรื่น เช่น กรณีเกิดการเปลี่ยนตัวผู้นำพรรค หากองค์การพรรคการเมืองใดไม่มีการจัดระบบไว้ล่วงหน้า ก็จะทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างสมาชิกพรรค ดังกรณีของพรรคกิจสังคม ที่เกิดการแย่งชิงอำนาจกันระหว่างสมาชิกกลุ่มต่างๆ ภายในพรรค หลังจากที่นายมนตรี พงษ์พานิช ลาออกจากการเป็นหัวหน้าพรรค ทำให้เกิดความวุ่นวายขึ้นภายในพรรค เป็นต้น ส่วนพรรคที่มีการจัดระบบและวางแผนภายในองค์การไว้เป็นอย่างดี จะมีการกำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะสืบทอดตำแหน่งหัวหน้าพรรคเอาไว้โดยอาจยึดเอาความสามารถหรือระบบอาวุโส ซึ่งสมาชิกพรรคจะรับรู้ เข้าใจ และยอมรับตรงกัน ทำให้ไม่ก่อให้เกิดปัญหาขึ้น และทำให้ความเป็นพรรคสามารถดำรงอยู่ได้อย่างเหนียวแน่น

ปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่ง เกิดจากความไม่ประสานกันของกลุ่มต่างๆ ภายในองค์การ ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากภายในองค์การพรรคการเมืองแต่ละพรรคประกอบด้วยกลุ่มย่อยต่างๆ แต่ละกลุ่มก็มีวัฒนธรรมย่อยภายในกลุ่มของตน ซึ่งยากที่จะประสานกับกลุ่มอื่นๆ ได้ ความแตกแยกของกลุ่มต่างๆ ภายในพรรคนี้นำผลในทางลบต่อพรรคเป็นอย่างยิ่ง เพราะกลุ่มต่างๆ เหล่านี้จะแย่งชิงอำนาจและผลประโยชน์จากพรรคเพื่อกลุ่มของตน โดยการใช้อำนาจต่อรองต่างๆ กับผู้นำพรรค

ประการต่อมาเกิดจากพรรคการเมืองไทยขาดความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับความเปลี่ยนแปลงทางการเมือง¹ เนื่องจากผู้นำพรรคและสมาชิกพรรคขาดวิสัยทัศน์ทางการเมือง เมื่อต้องเผชิญกับสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมที่มักเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ก็ไม่สามารถปรับตัวหรือปรับนโยบายของพรรคได้ทันทั่วทั้งที่ เป็นเหตุให้พรรคเสื่อมความนิยมจากประชาชน

ในอีกปัจจัยหนึ่ง ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ภายในกลุ่มย่อยของพรรคการเมือง ก็เป็นอุปสรรคที่ทำให้พรรคการเมืองไม่สามารถพัฒนาเป็นสถาบันที่เข้มแข็งได้ กล่าวคือ กลุ่มย่อยต่างๆ ในพรรคการเมืองจะมีแบบแผนพฤติกรรมความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ภายในกลุ่ม ซึ่งเป็นผลมาจากอิทธิพลของวัฒนธรรมสังคมไทยได้เข้ามามีผลกระทบกับพฤติกรรมของสมาชิกภายในองค์การหรือพรรคการเมือง ลักษณะดังกล่าวก่อให้เกิด ลักษณะทางสังคมที่เรียกว่า “สังคมที่มีระบบพระเดช-พระคุณ” ในกลุ่มย่อย

¹ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, อนาคตผู้นำการเมืองไทยในสองทศวรรษหน้า (กรุงเทพฯ : เอช. เอ็น. กฤษป์, 2539), หน้า 1-2.

เหล่านั้น ซึ่งลักษณะดังกล่าวนี้เป็นอุปสรรคต่อการบริหารพรรคเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากการตัดสินใจของหัวหน้าหรือผู้มีอำนาจของพรรคต้องคำนึงถึงความสัมพันธ์ภายในกลุ่มย่อยเหล่านี้

ประการสุดท้าย เกิดจากการที่สตรียังไม่ค่อยเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองหรือเป็นสมาชิกพรรคการเมืองเท่าที่ควร การตัดสินใจต่างๆ ทางการเมืองจึงเกิดขึ้นกับเพศชาย ทำให้ลักษณะที่แสดงออกมาเน้นไปในเรื่องของการแข่งขัน ชิงดีชิงเด่น เอาจริงเอาจัง ซึ่งเป็นลักษณะของความเป็นเพศชาย โดยขาดความสนใจต่อสมาชิกภายในพรรค และลักษณะการประนีประนอม ซึ่งเป็นลักษณะของเพศหญิง

จากสภาพปัญหาที่กล่าวข้างต้น สะท้อนให้เห็นถึงปัจจัยที่สำคัญที่มีผลต่อองค์การพรรคการเมืองไทยหลายประการ เช่น ปัจจัยเกี่ยวกับอำนาจ (power distance) ปัจจัยเกี่ยวกับความอิสระหรือความเป็นปัจเจกบุคคล (individualism) ปัจจัยเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ของผู้นำ (future orientation) ปัจจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกภายในพรรค ซึ่งแสดงให้เห็นถึงลักษณะความมีมนุษยธรรม (human orientation) ลักษณะความเป็นเพศชาย เป็นต้น ซึ่งปัจจัยดังกล่าวข้างต้นสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยเรื่องวัฒนธรรมสังคม วัฒนธรรมองค์การ และผู้นำที่มีประสิทธิภาพ อันเป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัย GLOBE ที่ศึกษาใน 7 ปัจจัย ได้แก่ ลักษณะการใช้อำนาจ ลักษณะหลีกเลี่ยงต่อความไม่แน่นอน ลักษณะความเป็นปัจเจกบุคคล ลักษณะเน้นความสำเร็จ ลักษณะเน้นอนาคต ลักษณะความเป็นเพศชาย และลักษณะเน้นความมีมนุษยธรรม ซึ่งปัจจัยทั้ง 7 ประการนี้ เกิดขึ้นจากการรวมทฤษฎี 3 ทฤษฎี ของนักคิด 3 ท่าน เข้าไว้ด้วยกัน คือ ทฤษฎี Theory of Cultural Consequence ของ กรีท เฮท. ฮอฟสเต็ด, ทฤษฎี Theory of Human Motivation ของ เดวิด ซี แมคคลีแลนด์ และ ทฤษฎี Path – Gold Theory ของ โรเบิร์ต เจ. เฮ้าส์

กรีท เฮท.ฮอฟสเต็ด⁵ ผู้ตั้งทฤษฎี ได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงและอิทธิพลลักษณะวัฒนธรรมสังคม วัฒนธรรมองค์การและลักษณะผู้นำในวัฒนธรรมต่างๆ ผลจากการศึกษา ฮอฟสเต็ดพบว่า ปัจจัยหลักสำคัญที่สามารถใช้ศึกษาถึงลักษณะวัฒนธรรมสังคม วัฒนธรรมองค์การและลักษณะผู้นำในวัฒนธรรมต่างๆ นั้น จะมีอยู่ 4 ปัจจัยด้วยกันคือ ปัจจัยในลักษณะการหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอน (uncertainly avoidance) ปัจจัยในลักษณะความเป็นเพศชาย(masculinity)ปัจจัยในลักษณะ

⁵ Street H. Hofstede . Theory of Cultural Consequence (Belgium : The Ronald Press, 1987) pp. 27 – 29 .

ความเป็นปัจเจกบุคคล (individualism) และปัจจัยในลักษณะการใช้อำนาจ (power distance) ซึ่งผลการศึกษาของฮอฟสเต็ดน์เป็นที่ยอมรับและใช้กันอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน

ในขณะเดียวกัน เดวิด ซี แมคคลีแลนด์ ได้ศึกษาแรงจูงใจที่ก่อให้เกิดรูปแบบพฤติกรรมของมนุษย์ในลักษณะต่างๆ และได้ตั้งทฤษฎี Theory of Human Motivation⁶ ขึ้น หลักของทฤษฎีนี้อธิบายว่า แบบแผนของพฤติกรรมพื้นฐานของบุคคลจะแตกต่างกันเนื่องมาจากอิทธิพลของแรงจูงใจ 3 ประการ คือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (need for achievement) แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์ (need for affiliation) และแรงจูงใจใฝ่อำนาจ (need for power) แรงจูงใจต่างๆ เหล่านี้จะเกิดขึ้นที่เกิดจากการที่บุคคลนั้นไปมีปฏิสัมพันธ์และเรียนรู้มาจากสิ่งแวดล้อมภายนอกคือสังคมหรือองค์การนั่นเอง

นอกจากนั้นแล้ว โรเบิร์ต เจ เฮ้าส์ ผู้ตั้งทฤษฎี "Path - Goal Theory"⁷ พบว่าบุคคลใดๆ เมื่อเข้ามาอยู่รวมกันในกลุ่มหรือองค์การนั้น โดยปกติจะประพฤติปฏิบัติตนให้เหมาะสมโดยสังคมหรือองค์การนั้นย่อมจะมีผู้นำเป็นผู้วางแนวทางประพฤติปฏิบัติให้เกิดระเบียบแบบแผนขึ้นเพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้ดำเนินตามและนำไปสู่ความสำเร็จในอนาคต

จากการศึกษาของนักจิตวิทยาทั้งสามท่าน จะเห็นได้ว่าเป็นการศึกษาในเรื่องของสังคม องค์การ และผู้นำอันเป็นการก่อเกิดแนวความคิดที่จะศึกษาถึงวัฒนธรรมสังคม วัฒนธรรมองค์การ และลักษณะผู้นำในประเทศต่างๆ ทั่วโลกเพื่อที่จะตั้งเป็นทฤษฎีใหม่เกี่ยวกับผู้นำในวัฒนธรรมข้ามชาติ ดังนั้น โรเบิร์ต เจ เฮ้าส์ จึงได้ร่วมมือกับนักวิจัยนานาชาติทำโครงการวิจัยชื่อว่า GLOBE (Global Leadership and Organizational Effectiveness Research Project) ขึ้นและทำการศึกษากับผู้บริหารระดับกลางใน 75 ประเทศ โดยนำแนวความคิดมาจากทฤษฎีของนักจิตวิทยาทั้งสามดังกล่าวมาประยุกต์ใช้เป็นปัจจัยในการศึกษาของโครงการ GLOBE ในครั้งนี้

จากแนวความคิดและการศึกษาต่างๆ ข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาว่า ปัจจุบันลักษณะที่เป็นอยู่และลักษณะที่ควรเป็นของวัฒนธรรมองค์การพรรคการเมืองจะมีลักษณะเป็นอย่างไร ในความคิดเห็นของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคการเมืองที่ทำหน้าที่เหล่านั้นกันอยู่ ผู้วิจัยจึงจะ

⁶ David C. McClelland, Theory of Human Motivation (New York : John Wiley & Sons, 1956).

⁷ Robert J. House, Leadership : Path Goal Theory (New York : Prentice International Inc, 1967).

ใช้แนวการศึกษาจากโครงการวิจัย GLOBE เป็นแบบของการศึกษาในครั้งนี้ รวมทั้งเครื่องมือในการศึกษาผู้วิจัยได้รับอนุมัติให้สามารถกระทำได้โดย ดร.อุบลวรรณ ภวภานันท์ ซึ่งเป็นตัวแทนในการดำเนินการวิจัยและผู้รับผิดชอบโครงการวิจัย GLOBE ในประเทศไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

จากสภาพปัญหาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยมุ่งหมายที่จะศึกษาเรื่องวัฒนธรรมองค์การของพรรคการเมืองไทย โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาวิจัย คือ เพื่อศึกษาถึงลักษณะที่เป็นอยู่และลักษณะที่ควรเป็นของวัฒนธรรมองค์การในแต่ละพรรคการเมือง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

หลังจากที่ได้ทำการศึกษาวิจัยในครั้งนี้แล้ว คาดว่าจะได้รับประโยชน์ที่สำคัญในอันที่จะก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องวัฒนธรรมองค์การ เพื่อพัฒนาองค์การพรรคการเมืองในด้านการจัดระบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการบริหารองค์การให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมองค์การ กล่าวคือ พัฒนาวัฒนธรรมองค์การที่เป็นอยู่ให้สอดคล้องกับลักษณะที่ควรเป็น อันนำไปสู่ความเข้มแข็งขององค์การภายในพรรค ซึ่งเป็นเงื่อนไขหนึ่งในการสร้างความเป็นสถาบันให้กับพรรคการเมืองไทย

สมมติฐานของการวิจัย

จากแนวคิดในการศึกษาเรื่องของวัฒนธรรมทางการเมืองเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของพรรคการเมืองแต่ละพรรคที่ปรากฏดังสภาพปัญหา ประสานกับแนวคิดในการศึกษาวัฒนธรรมองค์การ ผู้วิจัยได้นำมาเป็นหลักเกณฑ์ในการตั้งสมมติฐานในการศึกษาครั้งนี้ คือ "ลักษณะวัฒนธรรมองค์การของแต่ละพรรคการเมืองมีความแตกต่างกัน"

ขอบเขตในการวิจัย

เนื่องจากพรรคการเมืองที่ดำเนินกิจการอยู่ในปัจจุบัน มีจำนวน 33 พรรค ซึ่งเท่ากับว่ามีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งสิ้น 392 คน ดังนั้น หากผู้วิจัยทำการศึกษานมดทุกพรรคการเมืองแล้วจำเป็นต้องใช้เวลาและงบประมาณเป็นจำนวนมาก ซึ่งเกินกำลังและความสามารถของผู้วิจัยที่จะ

ทำได้ ฉะนั้นในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดขอบเขตการศึกษาเฉพาะพรรคการเมือง 6 พรรค จากการสุ่มตัวอย่างจากพรรคการเมืองทั้งสิ้น 33 พรรคที่มีสมาชิกสภาผู้แทน ตลอดจนพิจารณาตามขนาดของพรรคการเมือง คือ พรรคขนาดใหญ่ ได้แก่ พรรคประชาธิปัตย์ พรรคความหวังใหม่ พรรคขนาดกลาง ได้แก่ พรรคชาติไทย พรรคชาติพัฒนา พรรคกิจสังคม และพรรคขนาดเล็ก ได้แก่ พรรคเสรีธรรม ทั้งนี้ขนาดของพรรคพิจารณาจากจำนวน ส.ส. และจำนวนสมาชิกที่พรรคการเมืองมีอยู่ในปัจจุบัน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างวันที่ 2 พฤศจิกายน พ.ศ. 2541 ถึงวันที่ 4 สิงหาคม พ.ศ.2542

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง "วัฒนธรรมการเมืองไทย" ผู้วิจัยได้กำหนดนิยามตัวแปรของวัฒนธรรมองค์การ กล่าวคือ วัฒนธรรมองค์การ คือ ค่านิยม ความเชื่อ ความเข้าใจ พฤติกรรมและบรรทัดฐานร่วมกันของบรรดาสมาชิกภายในองค์การแต่ละพรรคการเมือง ซึ่งวัฒนธรรมองค์การดังกล่าวประกอบด้วย ลักษณะการใช้อำนาจ ลักษณะการหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอน ลักษณะความเป็นเพศชาย ลักษณะความเป็นปัจเจกชน ลักษณะเน้นความสำเร็จ ลักษณะเน้นอนาคตและลักษณะเน้นความมีมนุษยธรรม ดังมีรายละเอียดดังนี้คือ

1. ลักษณะการใช้อำนาจ

ลักษณะการใช้อำนาจ (power distance) หมายถึง การที่สมาชิกในองค์การแต่ละพรรคการเมืองแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างกันในรูปแบบของสมาชิก ถูกแบ่งออกเป็นชั้นๆ ด้วยวิธีการของการใช้อำนาจบังคับบัญชาเช่นลูกน้องกับหัวหน้าการที่สมาชิกในสังคมมีความแตกต่างในอำนาจหน้าที่ การตัดสินใจ การได้รับการยกย่องทางสังคม ความมั่งคั่ง วัตถุประสงค์

2. ลักษณะการหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอน

ลักษณะการหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอน (uncertainly avoidance) คือ การที่สมาชิกในองค์การแต่ละพรรคการเมืองลดความเสี่ยงในการเกิดข้อผิดพลาดในการดำเนินชีวิตหรือการทำงานโดยนำประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้และสิ่งที่ได้ทำประสบความสำเร็จในอดีตมาดัดแปลงให้เหมาะสมกับตน เช่น คำแนะนำจากผู้ใหญ่ในพรรคหรือผู้บริหารระดับสูง นโยบายของพรรค กฎเกณฑ์ต่างๆ ของพรรค

3. ลักษณะความเป็นเพศชาย

ลักษณะความเป็นเพศชาย (masculinity) หมายถึง การที่สมาชิกในองค์การแต่ละพรรคการเมืองมีความกระตือรือร้น มีการแข่งขัน มีการแสวงหาหนทางที่นำไปสู่ความสำเร็จ ควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิด เน้นประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงานและมีการกีดกันทางเพศสำหรับตำแหน่งระดับสูง

4. ลักษณะความเป็นปัจเจกชน

ลักษณะความเป็นปัจเจกชน (individualism) หมายถึง การที่สมาชิกในองค์การแต่ละพรรคการเมืองนิยมการดำเนินชีวิตหรือการทำงานเฉพาะตนเองอย่างเป็นอิสระ มีการชิงเด่นระหว่างบุคคล มีการแข่งขันกันที่จะได้ตำแหน่งต่าง ๆ ในพรรค ไม่มีการสังสรรค์สมาคมระหว่างสมาชิกพรรค

5. ลักษณะเน้นความสำเร็จ

ลักษณะเน้นความสำเร็จ (achievement orientation) หมายถึง การที่สมาชิกในองค์การแต่ละพรรคการเมืองส่งเสริมให้รางวัลหรือให้การสนับสนุนผู้ที่มีการทำงานเป็นเลิศ เน้นผลงานและการกระทำ

6. ลักษณะเน้นอนาคต

ลักษณะเน้นอนาคต (future orientation) หมายถึง การที่สมาชิกในองค์การแต่ละพรรคการเมืองส่งเสริมให้รางวัลหรือให้การสนับสนุนผู้ที่มุ่งอนาคต มองการณ์ไกล มีการวางแผนการเตรียมการทุกอย่างสำหรับอนาคตและต้องการบรรลุความสำเร็จทุกอย่างในอนาคต

7. ลักษณะเน้นความมีมนุษยธรรม

ลักษณะเน้นความมีมนุษยธรรม (human orientation) หมายถึง การที่สมาชิกในองค์การแต่ละพรรคการเมืองส่งเสริมให้รางวัลหรือให้การสนับสนุนผู้ที่มีความยุติธรรมสุภาพอ่อนโยนมีเมตตากรุณาและมีมนุษยสัมพันธ์ต่อผู้อื่น

ลำดับขั้นตอนในการนำเสนอผลการวิจัย

ในการนำเสนอผลของการศึกษาวิจัยในรูปของวิทยานิพนธ์นี้ ผู้วิจัยได้กำหนดลำดับการเสนอเนื้อหาออกเป็น 6 บท ตามรายละเอียดของเนื้อหาแต่ละบทดังนี้

การนำเสนอในบทที่ 1 นั้นจะเป็นการกล่าวถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาเพื่อให้ทราบถึงลักษณะสำคัญของปัญหาในการศึกษาวิจัย วัตถุประสงค์ของการศึกษา ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ สมมติฐานของการวิจัย ขอบเขตในการวิจัย คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย และการนำเสนอผลการวิจัย

การนำเสนอในบทที่ 2 เป็นการนำเสนอถึงแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ แนวคิดพัฒนาการของสถาบันพรรคการเมือง แนวคิดเรื่องวัฒนธรรมสังคมไทย วัฒนธรรมการเมือง แนวคิดเรื่องวัฒนธรรมองค์การในองค์การต่างๆ ตลอดจนการสำรวจผลงานการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 เป็นการนำเสนอภูมิหลังและโครงสร้างขององค์การพรรคการเมืองทั้ง 6 พรรค ได้แก่ พรรคประชาธิปัตย์ ความหวังใหม่ ชาติไทย ชาติพัฒนา กิจสังคมและเสรีธรรม

หลังจากนั้นจึงเข้าสู่การนำเสนอในบทที่ 4 เป็นบทที่ว่าด้วยการวิจัย เป็นบทที่กล่าวถึงเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย นิยามของการวัด ตัวแปรในการวิจัย ข้อจำกัดในการวิจัย วิธีการวิจัย และแบบแผนการวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับในส่วนต่อไปของการนำเสนอ บทที่ 5 เป็นบทที่ว่าด้วยผลการวิจัยและสรุปผลการวิจัย ได้แก่การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของลักษณะที่เป็นอยู่และที่ควรเป็นของวัฒนธรรมองค์การในพรรคการเมืองแต่ละพรรคและการเปรียบเทียบความแตกต่างของลักษณะที่เป็นอยู่และที่ควรเป็นของวัฒนธรรมองค์การระหว่างพรรคการเมืองทั้ง 6 พรรค เพื่อยืนยันหรือปฏิเสธสมมติฐาน

เมื่อได้ทำการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวนี้แล้วนั้น ในส่วนต่อไปของการนำเสนอข้อมูลในบทที่ 6 เป็นการสรุป วิเคราะห์และอภิปรายผลที่ได้จากการวิจัย รวมทั้งนำเสนอข้อเสนอแนะแก่ผู้บริหารพรรคการเมืองและผู้วิจัยทั่วไป